

Lapsen asuminen ja tapaamisoikeus

Kun vanhemmat asuvat erillään tai ovat eroamassa, he voivat sopia joko keskenään tai lastenvalvojan luona lapsen/lasten asumisesta ja tapaamisoikeudesta. Lastenvalvojan luona sovittu ja vahvistettu asumisvaihtoehto (isän/äidin luona) viedään väestötietojärjestelmään. Kun sopii lapsen asumisesta ja tapaamisoikeudesta, lähtökohtana tulee olla lapsen etu.

Asuminen

- harkittaessa lapsen asuinpaikkaa, on hyvä huomioida, kuinka lapsen elämä toimii käytännössä parhaiten
- asuinpaikan mukaan määritellään mm. kunnallinen **päivähoitopaikka, neuvola** ja **lähikoulu** sekä siihen liittyvä mahdollinen oikeus **ilmaiseen koulukuljetukseen**. **Asumistukea** ja monia **muita etuuksia** myönnettäessä lapsi voidaan ottaa huomioon vain toisen vanhemman ruokakunnan jäsenenä. **Lapsilisä** maksetaan vain toiselle vanhemmalle, lähtökohtaisesti sille, jonka luona lapsi virallisesti asuu.

Jos vanhemmat eivät pysty sopimaan lapsen asumisesta, voivat he hakea päätöksen myös kärjäoikeudesta. Lastenvalvojan luona sopiminen on täysin vapaaehtoista.

Tapaamisoikeus

Lain mukaan lapselle on turvattu oikeus pitää yhteyttä ja tavata vanhempansa, jonka luona lapsi ei asu (Laki huollosta ja tapaamisoikeudesta, 8.4.1983).

- vanhemmat voivat sopia lapsen ja toisen vanhemman tapaamisista suullisesti keskenään, lastenvalvojan luona tai hakea tapaamisiin päätöksen tuomioistuimesta. Erityisesti riitatilanteissa on hyvä sopia/päätää tapaamisista hyvinkin yksityiskohtaisesti, jotta täytäntöönpanokelpoisuus toteutuu eikä sopimus/päätös ole tulkinnanvarainen.
- monet vanhemmat sopivat lasten tapaamisista hyvinkin joustavasti ja tekevätkin kirjallisen sopimuksen vain tapaamisten raameista. Jos vanhempien yhteistyö toimii hyvin, he voivat vapaasti sopia tapaamisten yksityiskohdista suullisesti tilanteen mukaan. Lapsen tapaamisista sovittaessa lähtökohta tulisi olla ”mikä käytäntö sopii *meille* parhaiten” eikä ”miten muut tekevät”.

Tapaamisten täytäntöönpano

Jos lasta ei saa tavata, tapaamisiin voi hake täytäntöönpanoa käräjäoikeuden kautta. Täytäntöönpanoa voi hake lastenvalvojan/tuomioistuimen vahvistamalla sopimuksella tai tuomioistuimen päätöksellä. Täytäntöönpanokäsittely etenee sovittelutapaamisilla ja voi johtaa uhkasakkoon. Tapaamisten estämiseen ei riitä vanhemman pelko. Siihen on oltava hyvin vahvoja ja todettavissa olevia perusteita.

Vanhemmat päättävät lapsen tapaamisoikeudesta, mutta kun lapsi on täyttänyt 12-vuotta, tai jo aikaisemmin tilanteen mukaan, voidaan kuulla myös lapsen omaa tahtoa tapaamisten toteuttamiseksi. Jos lapsi on täyttänyt 12 vuotta, täytäntöönpanoon ei nimittäin ryhdytä vastoin lapsen tahtoa. Näin ei tehdä myöskään nuoremman lapsen kohdalla, jos voidaan pitää lasta riittävän kypsänä ilmaisemaan omaa tahtoaan luotettavalla tavalla. [Laki lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta, 2§.](#)

Vuoroasuminen

Vuoroasuminen on Suomessa yleistynyt erityisesti viimeisen vuosikymmenen aikana. Vuoroasuminen tarkoittaa sitä, että lapsi asuu puolet tai lähes puolet ajastaan vuorotellen kummankin vanhemman luona.

- Vuoroasuminen ei ole sama kuin yhteishuoltajuus eikä yhteishuoltajuus edellytä vuoroasumista. Vuoroasuminen voi sen sijaan edellyttää yhteishuoltajuutta, koska huoltajana vanhempi vastaa mm. lapsen hoidosta, kasvatuksesta, koulutuksesta ja terveydestä, voi edustaa lasta ja saada tietoa lapsesta eri viranomaisilta.
- Myös vuoroasumisessa lapsi voi olla **virallisesti kirjoilla vain yhdessä paikassa.**

Vuoroasumisen toteuttaminen

- Vuoroasuminen toimii parhaiten, kun ratkaisuun ei olla päädytty *vanhempien* välisen tasa-arvon toteuttamiseksi vaan lapsen tarpeita ja oikeuksia huomioon ottaen.
- Vuoroasumiseen siirryttäessä on lapsen näkökulmasta olennaista, että lapsen ja vanhempien välillä vallitsee läheinen kiintymyssuhde.
- Kun lapsi viettää yhtä paljon aikaa kahdessa kodissa on tärkeää, että vanhempien välit ovat asialliset ja, että he pystyvät kommunikoimaan keskenään lasta koskevista asioista.
- Jos haluaa olla lapsensa elämässä mahdollisimman paljon, tulee vanhemmalla myös olla aikaa ja intressiä seurata lapsensa päiväkotia, koulunkäynti- ja terveyteen liittyviä asioita.
- Vuoroasumisessa on suositeltavaa, että välimatka kotien välillä ei ole liian suuri. Tämä helpottaa lapsen päiväkoti- tai koulumatkaa ja tukee kaverisuhteiden ylläpitämisen. Parhaimmissa tapauksissa lähellä toisiaan olevat kodit mahdollistavat sen, että lapsi voi ”äitiviikon” ja ”isäviikon” aikana käydä myös toisen vanhemman luona.

Lapsen ikä ja vuoroasuminen

Vuoroasumisessa monesti pohditaan minkä ikäiselle tämä järjestely sopii. Vauvan kohdalla vuoroasuminen voi käytännön syistä (vanhempainlomia vaativan perushoidon toteuttaminen, rintaruokinta, ym.) olla mahdotonta toteuttaa. Ei ole kuitenkaan olemassa mitään ehdottomia ohjeita siitä, minkä ikäiselle lapselle vuoroasumista voidaan suositella tai olla suosittelematta.

Moni asia voi kuitenkin vaikuttaa vuoroasumisen onnistumiseen ja paljon erilaisia suosituksia on olemassa. Lähtökohtaisesti vuoroasuminen voi lapsen näkökulmasta olla toimiva ratkaisu silloin, kun hän ikänsä puolesta on riittävän kykenevä hahmottamaan elämää ja ajankulua. Pienten lasten kohdalla ikävä on usein suurin haaste vuoroasumisen onnistumisessa ja sen takia nuoren lapsen kohdalla tapaamisten riittävä tiheys on tärkeä.

Vuoroasumisen vaikutus elatusapuun

Myös vuoroasumisessa vanhemmat vastaavat lapsen elatuksesta tasavertaisesti maksukykynsä mukaan. Käytännössä monet jakavat lapsen kulut keskenään, heille parhaiten sopivalla tavalla. Vuoroasuminen ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita, että lain edellyttämää elatusapua ei tulisi maksaa. Koska Suomen laki ei tunne vuoroasumisjärjestelyä, on lähivanhemmalla aina oikeus vaatia lapsen puolesta elatusavun vahvistamista. Elatusavusta sovitaan esim. silloin kun jommankumman vanhemman maksukyky on huomattavasti heikompi ja/tai lähivanhempi vastaa syystä tai toisesta suurimmasta osasta lapsen kuluista.